

MELIKA SALIHBEG BOSNAWI

SARAJEVSKA RUŽA
RATNE RIME

(fragment)

ANIMULA VAGULA GAGULA

*I reče, poluglasno, kao da prosi:
Pričaj sa mnom!
Osjećam se tako sama!*

Među rijetkima koji su,
riskirajući svoje živote,
od samog početka gradske, kolektivne, ekstaze
pri samom pogledu na
Novog svjetskog poretka-tek otpakiranu pomoć,
odbili jesti,
čak primiti i potpisati,
američku
ušćulu
svinjetinu
umotanu u pakete milosti za bosanske muslimane,
bila je moja slučajna ratna poznanica,
moja draga
Fâtima Vagula.
Bog neka joj podari oprost!
Ako me ubijaju, uzvрати ona napad,
po prvi put hrabra i odlučna u svom plašljivom životu,
samo zbog moga imena, onda neka me,
prokleti!
utuku
kao stvarnu muslimanku!
Da kažem pravo, prije ove katarze,
ona nipošto nije bila revnosna u obavljanju svojih
vjerskih dužnosti.
Ona nije išla u džamije u toku jednog mjeseca u godini
da bi prisustvovala,
od ljudi izmišljenoj,
grupnoj,
vjerskoj službi,
griješeci ostavljanjem Boga sama;
ostatak godine.
Ona nije ukrašavala svoju vjeru skupim bajramskim kolačima,
niti je učestvovala u ceremonijama žalosti.

Za koje prigode,
svaka muslimanka iz sarajevske čaršije,
koja brine za svoj dobar, religijski, ugled,
mora biti ukrašena, providnom,
stambolskom,
mahramom,
koja i sama drži,
od straha,
da ne poremeti nešto važno na vrhu njezine,
frizirane,
glave.
Zatim, mora biti utegnuta u dekoltiranu haljinu sa skraćenim rukavima
e da bi
njezin zlatni nakit
bio propisno izložen stručnim pogledima
drugih učesnica
ovog tužnog sijela.
Teška ogrlica,
almas grana,
niska narukvicâ,
sjajni prstenovi.
Rečene gledateljke, sa svoje strane,
dok bûla,
i sama pozlaćena,
bude vodila njihove jezike ka krešendu zahtjevâ Bogu
da oprostí tek preminulom/j,
pomno će mjerhati njihovu težinu i karate,
i tek onda dužno odmjeriti broj svojih naklona
i druge-divljenja-znake.
Takav si, naime, tobož Islam, Radovane,
ti obećao izbrisati s lica zemlje,
Bog ti pomogao!
Moja Fâtima, i sama potječući iz redova siromašnih,
nikada nije uspjela razumjeti ovu sarajevsku,
mahalsku, teologiju.
Po kojoj je, biti bogat i pokazivati to u toku vjerskih okupljanja,
znak Bogobožnosti.
Ona je živjela svoj mali, samotnički život,
strpljivo se noseći,
i sama bolničarka,
s bolešću što je već odrana poharala njezinu mladalačku ljepotu;
darovanu od Boga.
I Njega upitah,
posjećujući
nakon jedne godine mog prisilnog odsustva iz grada,
njezin mezar smješten na samom rubu groblja
koje će sutra poravnati nova saobraćajnica:
Koji je smisao
o Bože!
ovih sićušnih egzistencija?

odgovori mi!
zašto ih uopće i šalješ na ovaj svijet?
preklinjem Te Tobom,
odgovori mi!
koji, i zašto? moj Tvorče!

Plakala sam puno sjećajući se kako mi je, po prvi put, prišla,
avetinjski mršava.
Baščaršija, također, bila je avetinjski prazna,
tek sad moja kad su svi moji tlačitelji bili na brdima,
ili zabavljeni svjetskom politikom,
ili skriveni po podrumima,
ili daleko, daleko...

Bila je to nekad sarajevska verzija istambulske
Misr čarši.
Dode i sjede pored mene
na slomljeni, starinski, drveni izlog polupana dućana.
I reče, poluglasno, kao da prosi:
Pričaj sa mnom!
Osjećam se tako sama!

Ne uplašena, tek zastrašujuće usamljena.
Uvehli obrazi, upale oči, kost i koža, nikad viđeno.
Prošlo je doba kad je kiša metaka oko nas,
koje smo nosile karnistere s vodom,
provjeravala ispravnost vremena utvrđenog za naš odlazak.
Voda na mojim leđima da ugasim žeđ i očistim živo tijelo,
ili da mi daju gusl ako postanem mejt.
Htjela je biti od pomoći
sa svojim koštunjavim rukama.
Hrabra!

Kad sam otišla, s dobrom namjerom, nadalama sam se,
ona je nastavila bez pratnje tumarati u potrazi:
za hranom, cigarama, lijekovima.
I za mnom, rekoše mi.
Jednom
skupi hrabrost,
pokuca na njihova vrata nakon što je slijedila njihovu
crnu odjeću nalik mojoj.
Pristojan, hladan odgovor.
Skoro savršena muslimanska ljuska.
Beskorisna sentimentalnost.
Ona nastavi svoje lutanje, sve praznijeg stomaka,
sve neizlječivije napuštena.
Prije no što tiho umrije, u svom domu,
svedenom,
od strane njezina grubog, bezbožnog, brata,
na jednu sobu.
S prozorom prema Sinanovoj tekiji:
zidova pokrivenih sa 14 imena i znakova
mojih davno napuštenih i izdanih. . .
Blagoslovljene bile njihove,

za ovaj narod i od ovog naroda zanemarene,
žrtve!
S prozorom na staro džamijsko groblje
u koje su stali sahranjivati ratom ubijene,
ali prema čaršijskom ugledu, ne pobožnosti.
Ti ih dobro znaš, moj štovani
Hasan Qaimi!
Ja ću ti se vratiti, tebi i tvome *Wâridât*,
i tvojoj pjesničkoj obrani najljepših gradova na svijetu:
dalmatinskih.
Koji su tada patili od krasne,
ali napasne, Venecije.
Ti stade uz njih, davno prije no što je neki Francek intonirao,
sa svim svojim nacionalističkim žarom,
i žarkom mržnjom za sve što nosi pridjev islamskog,
uključujući i najdivotniji most na svijetu,
Lijepu našu,
i rušenje Mosta.
Nije me iznenadilo jer,
njegov student historije u dragom Zagrebu,
davno prije,
ja sam znala
Lijepa naša bila je njegova najveća *inamorata*.
Ja ću ti se vratiti uskoro,
moj vrli učitelju meta-historije,
Hasan Qaimi!
Sad mi je trčati za Fâtiminom dženazom,
i Njezinim stopama koje najavljuju...
Ja zapravo nikad i nisam saznala Njezino ime.
Ali i Ona je također bila jedna od onih za čija si ti prava,
sudarena s nepravima čaršijske nabusitosti,
ustao nekoć kao što bi svaki pravi šejh morao učiniti.
Ti si platilo taj smisao za pravdu
koji uvijek ide uz znanje Istine
izgnanstvom iz svog rodnog Sarajeva.
Bog neka posveti tvoju tajnu!
I ja sam također bila izgnana,
zajedno sa mojim sinom,
iz istog, rodnog, grada,
moj čestiti Učitelju!
od strane uleme okruglih stomaka
i šejhova sa njihovim smutljivim dervišima
koji nisu vidjeli
u svojim otkrovenjima
mog malog sina glad, suze i drhat
kad mu je majka bila u komunističkom zaptu.
Čak su se kleli, umjesto toga, da će ga učiniti
qurbanom za svoje
bajramske
sofre,

koje ni crveno niti bilo koje drugo čišćenje njihove vjere
ne smije naći umanjene.

Kako da žalujem za mojim Amirom
kad su njima slični
stoljećima prije
uzeli

sa istim religijskim žarom
od moje Plemenite majke

az-Zahre

Blistave

njezinu

ogromnu žrtvu!?

Jednom, jedna zaboravna Fâtima, upita me
je li svim ženama njezina imena suđeno da budu nesretne?

Ja poznajem jednu,

odgovorih samo u svom srcu,

za čije bi činjenje žrtvom, i njezina čista roda,

mir na sve njih!

svi tobož muslimani,

zvali oni sebe ši'ijama ili sunnijama,

iz cijeloga svijeta,

iz svih vremena,

bili pretvoreni u pepeo,

da Bog nije obećao

čovječanstvu

Spasitelja:

njezina posljednjeg sina,

al-Mahdia,

Upućenog,

i posljednjeg od Savršenih Upućivača,

Bog neka ubrza njegov povratak,

i učini nas njegovim pomoćnicima!

Moja Vagula, moja lualica Fâtima,

u skladu sa čaršijskim normama,

nije mogla biti sahranjena na groblje

preko puta njezina prozora.

Sa čijim je

stoljećima starim-stanarima

običavala razgovarati

kad bi se rastužila zbog neimanja ljudi uokolo.

Samo još 15 dana da si izdržala!

Kako da ti kažem? upitah,

prepuna kajanja,

dok sam sjedila na njezinu grobu,

kako da mi vjeruješ da Veliki iranski brat u vjeri ne mari

uopće!

uopće!

za male sudbine?!

U njegovu vjerskom priručniku za dnevnu, političku, uporabu
nedostaje redak iz Qur'âna koji kaže

- ako spasiš jedno ljudsko biće
to je kao da si spasio čovječanstvo.
Iz njegova istog vodiča, on nije mogao naučiti da Bog,
daleko je On od onog što oni opisuju!
koristi
za širenje Svoje religije među ljudima:
zarad njih,
"ugledne",
ali da On,
Najmoćniji, Najplemenitiji,
održava svijet živim radi iskrenih, samo.
Ti tek što si počela viđati samo Božije lice u svojim nadama,
i samo čovječije u svom očaju.
Uz pomoć svojih obnovljenih molitvi Njemu,
ti tek što si počela razumijevati
svrhu sreće
i svrhu nesreće.
Ti tek što si osjetila lahkoću i mir,
usred te paljbe,
možda po prvi put u svome, drhtavu, životu, kad sam ja otišla.
Ti si nastavila koracati sarajevskim ulicama punim skrhanja stakla,
i sve skrhanijom ljudskom solidarnošću.
Tvojoj je bolesti smrtonosno nedostajala hrana,
i šećer.
Humanitarnim organizacijama, što su u gradu od međunarodne važnosti
rasle kao gljive, smrtonosno je nedostajao
merhamet.
Da si izdržala samo još 15 dana.
Ja sam donosila za tu
prokletu!
od crne pijace
(hranjene humanitarnom pomoći)
70 Dojč maraka zacijenjenu
kilo šećera.
Zbog nedostatka kojeg te je tvoja bolest kaznila smrću.
Ne mogu sebi oprostiti što sam zakasnila dvije sedmice.
Ni sama ti nisam učinila ništa bolje od drugih.
Ja sam slijedila svoju vlastitu, od Perzije zatočenu, sudbinu.
Ali Fâtima,
draga moja Animula!
kroz tvoju smrt moj mi je Bog dao odgovor.
Ja sam shvatila,
kroz moje suze što sam ih prosula po tvome mezaru umjesto cvijeća,
zašto se tvoja sićušna sudbina umiješala u bosanski rat.
U sarajevski
četiri
godine
izvođeni
Requiem.
Glazbeno djelo napisano od strane nevidljivih kompozitora.

Izvoditelji kojeg su već ukleti,
a čiji svaki ton je bio
Fâtiha
ili Misa
za nekog ubijenog,
ili ranjenog,
ili silovanog,
ili izgubljenog.
Ti si bila među onima,
moja draga!
koji su umrli bez ijedne glazbene note;
nevažna bilo kom.
Kao da i nisi živjela među bićima svoje vrste.
Kunem ti se, baš zbog toga
Ratne rime
izabraše te za svoj recital.